

Doborâturile de vânt, motiv de silvicultură de factură ecologică la nivel european

Aurel Teușan, Ștefan M. Teușan

1. Un sfârșit de mileniu furtunos în apusul Europei

În ultimul deceniu al secolului trecut, Germania a fost măturată de trei uragane, care pe lângă că au doborât și rupt arborete întregi, au făcut victime și în rândurile populației. Prima problemă care s-a pus a fost aceea a botezului acestor cataclisme: nume masculine sau feminine ? Ca de obicei în caz de conflicte, s-a ajuns la un compromis. Adică și una, și alta. Prin urmare, Vivian și Wiebke în 1990, Lothar în 1999. Ultimul a atins în Pădurea Neagră viteze de peste 200 km/h, ca atare în ocolul silvic Lahr i s-a ridicat și un monument, cu mențiunea că în raza comunei respective a culcat la pământ posibilitatea pe șapte ani! Natural, în majoritatea cazurilor, victimele au fost molidișuri.

În căutarea unui țap ispășitor, primii învinovați au fost slujitorii pădurii. Un episod care a avut loc în Pădurea Neagră, imediat după Lothar, o dovedește: în timp ce șeful unui ocol silvic, însoțit de un coleg, stăteau înmărmuriți în fața unui molidiș culcat la pământ în totalitatea lui, se apropie o mașină, cu proprietarul unei păduri particulare. Văzându-i pe cei doi în uniformă, se oprește brusc și li se adresează furios: "Iată, acesta-i rezultatul activității voastre!".

Într-adevăr, se știe că silvicultorii germani au promovat de sute de ani molidișurile echiene, cunoscute nu numai ca rentabile, ci și ca vulnerabile.

În zadar au argumentat slujitorii pădurii că, la viteze în jur de 200 km/h, nu rezistă nici bradul, nici fagul și nici stejarul, în zadar au fost invocate ravagiile făcute de Lothar în Franța, țara fagului și a stejarului. Opinia publică, în primul rând tineretul, și-a făcut de mult o părere despre silvicultori. În cadrul unei anchete organizată de universitatea din Marburg, s-a sondat starea de spirit a școlarilor față de pădure și slujitorii ei. Redăm câteva amănunte:

- numai o minoritate (9 %) din cei întrebați au fost de părere că rostul silviculturii constă în a produce material lemnos și că sectorului silvic îi revine un rol important în economia națională;

- întrebați dacă ar fi interesați la o excursie în pădure sub conducerea personalului silvic, majoritatea au răspuns negativ;

- pentru o bună parte (60 %), pădurea înseamnă recreere, destindere, aventură;

- pentru marea majoritate (79 %), pădurea reprezintă un bun care trebuie protejat. Fața de cine ? Natural, față de silvicultori! Aceștia și-au făcut o misiune din a "măcelări" orice vegetație forestieră, care nu aduce imediat arginți. Cu alte cuvinte,

prin activitățile lor, împușinează flora și fauna, o învinuire nu chiar lipsită de temei. Unul dintre autorii acestor rânduri a fost însărcinat - acum vreo 40 de ani - de șeful unui ocol silvic să combată regenerarea naturală a fagului, pe motiv că lemnul de fag nu are căutare pe piață: "... fagul este pentru noi o buruiană nefolositoare; nici ca lemn de foc nu aduce un câștig".

Nu-i deci de mirare că o parte din tineret s-a constituit într-un partid care militează pentru protecția unei naturi pe cât se poate ... fără silvicultori, fapt care reiese și din noua versiune a legii federale germane pentru protecția naturii, concepută în spiritul partidului numit mai sus. Noile prescripții au intrat în vigoare la 4 aprilie 2002, țelul urmărit fiind extinderea rezervațiilor naturale până la 10 % din teritoriul național. La consfăturile prealabile, silvicultorii nu au avut acces. "Va veni timpul când noi, silvicultorii, nu vom putea intra în pădure decât cu autorizație...", așa spunea un șef de ocol, fost student al profesorului Prodan.

Demn de notat că și din Franța vin păreri asemănătoare, anume că silvicultura în apusul Europei este cam "alături de drum". Cităm: "L'ouragane du 26 décembre 1999... une aubaine pour la foret. Il nous donne l'occasion de revoir et d'améliorer certaines pratiques sylvicoles".

2. Silvicultorii reiau inițiativa

Ideia unei silviculturi fără tăieri rase, adică a unei păduri perene, polietajată, multi-funcțională, își are de zeci de ani adepți în cercurile silvice. Pe plan internațional, a dus la înființarea bine cunoscutei asociații "Pro Silva Europa", de unde și hotărârea administrațiilor silvice din dife-ritele țări de a profita de golurile rămas în urma uraganelor Vivian și Wiebke, spre a face primii pași în direcția unei silviculturi de factură ecologică.

Directivele din Baden-Württemberg prevăd:

- promovarea regenerărilor naturale;
- reducerea, pe cât posibil chiar eliminarea molidului de pe terenurile improprii,
- prioritatea foioaselor, până la 70% în noile plantații;
- restabilirea, respectiv menținerea echilibrului silvo-cinegetic;
- evitarea monoculturilor "dintr-o bucată";
- plantații sub etaj (brad, fag) în arboretele mai puțin afectate;
- refacerea arboretelor cu specii mai valoroase are prioritate;
- utilizarea speciilor pioniere (scoruș, mesteacăn) ca scut de protecție pentru regenerarea naturală sau plantații;
- favorizarea speciilor de acompaniament la lizierele arboretelor sau de-a lungul drumurilor forestiere;
- încorporarea unui anumit procent de masă lemnoasă moartă;
- delimitarea unor zone adecvate ca rezervații științifice, urmând ca evoluția lor să fie urmărită în mod sistematic de către institutele de cercetări forestiere;
- reforme administrative în vederea promovării unei silviculturi pe baze ecologice (de ex. programul LÖWE în Niedersachsen);
- un program de cercetări, axat pe universitățile din Freiburg, Hohenheim, Tübingen și Ulm. Obiectiv: determinarea asociațiilor floristice de succesiune pe suprafețele afectate de furtuni. Prima fază a cercetărilor a fost încheiată în 1998. Rezultate:
 - pe suprafețele sinistrate și lăsate "în plata Domnului" se instalează o floră și o faună mult mai bogată decât pe cele îngrijite de mâna omului. Cu alte cuvinte, o modalitate de a promova biodiversitatea. Reversul medaliei: o suprapopulație de mistreți, cu urmările bine cunoscute.
 - în multe cazuri, flora de succesiune nu

corespunde țelurilor urmărite, de unde necesitatea unor intervenții;

- silvicultorii sunt sfătuiți să nu se grăbească cu replantarea; în primul rând, trebuie deslușite perspectivele unei regenerări naturale, la care primii doi ani sunt hotărâtori.

3. Regenerarea naturală - rezultatul unei parcele experimentale

Masivul păduros Weiherhof din Ocolul silvic Schlüchtern (Hessen) este cartografiat ca rezervație naturală, specia dominantă fiind fagul. Furtunile au culcat la pamânt un arboret cu o suprafață de 23 ha, o ocazie bine-venită de a pune baza unei parcele experimentale, cu scopul de a determina șansele unei regenerări pe cale naturală. Observațiile au avut loc pe 10 subparcele reprezentative, lăsate "în plata Domnului". Ca obiect de referință a servit un arboret de fag, în vârstă de 112-114 ani, în care regenerarea naturală a paltinului era, în medie, de 1 %. Ridicările pe teren s-au făcut anual.

Rezultatele după cinci perioade de vegetație:

- o bogată regenerare naturală în golurile rămase în urma furtunii;

- repartizare neomogenă, numărul puieților variind între 3.200 și 91.200/ha, în medie 27.120/ha;

- pe specii:

- *Fraxinus excelsior*46 %
- *Acer platanoides*35 %
- *Fagus silvatica*10 %
- *Acer pseudoplatanus*4 %
- Alte foioase3 %
- *Picea abies*2 %.

Din cifrele de mai sus rezultă că frasinul și paltinul au profitat enorm de pe urma înlăturării fagului.

4. Uraganul Lothar în lumina unor cifre

4.1. Un "tour d'horizon" european

Pornit de pe coasta Atlanticului, uraganul a traversat Franța și Germania la 26 decembrie 1999, deci a doua zi de Crăciun. Afectate au fost și alte țări vecine, în urma lui rămânând, deznădăcinați sau ruși:

- în Franța: 144 milioane m³;
- în Germania: 30 milioane m³;
- în Elveția: 11,4 milioane m³;
- în Suedia: 5,0 milioane m³;
- în Austria: 0,4 milioane m³;
- în Țările Baltice: 0,6 milioane m³ masă lemnoasă.

4.2 Bilanțul după 2 ani în Baden-Württemberg

În cadrul unei festivități care a avut loc la 11 octombrie 2001 la Stuttgart, s-a făcut bilanțul activităților și eforturilor determinate de sus-numitul uragan. Redăm esențialul:

- alocații financiare din partea guvernului, câte 80 milioane DM în anii 2000 și 2001;

- subvenții din partea Uniunii Europene pentru reîmpădurirea suprafețelor afectate, în funcție de împrejurări;

- personal mobilizat: 4600 muncitori specializați în silvicultură, 2000 funcționari, 4000 proprietari de pădure, 200 întreprinderi. O parte din personalul de mai sus provenea din alte țări ale Federalei, anume 1000 muncitori și 100 tehnicieni silvici;

- masa lemnoasă rezultată din căzături s-a ridicat la 30 milioane m³ și a fost prelucrată într-un timp record; reversul medaliei: 4500 accidente, dintre care 25 mortale;

- comercializarea mai întâmpină greutăți, lemnul rotund de calitate este conservat în primul rând prin stropire. Numai în una din instalațiile respective sunt depozi-

tați 300 000 m³;

- reîmpădurirea golurilor - apreciate la 40.000 ha - va necesita încă mult timp.

5. Reîmpădurirea: câmp de experimentare pentru viitorii ingineri silvici

Ocolul silvic Oberndorf am Neckar a pus la dispoziția studenților de la așa-numita "Forstliche Fachhochschule" Weihestephan din Freising (Bavaria) un areal de vreo 10 hectare, spre a servi ca model de recultivare a suprafețelor despădurite. Este vorba de o cooperare între practicienii de pe teren, centrele de formație profesională, administrația comunală și vânătorii responsabili de echilibrul silvo-cinegetic. În această constelație, sus-numita instituție de învățământ a preluat rolul de "naș". Studenții au participat la plantații, la lucrările de protecție contra daunelor cauzate de vânat și urmează să monitorizeze mai departe evoluția acestor culturilor de amestec (brad, paltin, tei, fag, cireș, stejar).

6. Experiențele germane: un îndreptar și pentru România ?

Problematica rupurilor și a doborâturilor de vânt preocupă de zeci de ani și silvicultorii români, la fel și perspectivele unei silviculturi de factură ecologică, cu alte cuvinte, preocupări care pot servi drept numitor comun în cursul dezbaterilor inerente în vederea reîntegrării României în Europa. Ne gândim la următoarea conferința ministerială pentru protecția pădurilor europene (după Strasbourg, Helsinki și Lisabona), care urmează să aibă loc în 2003 la Viena. Un program silvic național, axat pe teme expuse mai sus, ar fi cea mai adecvată carte de vizită.

Bibliografie

- Anonymous, 2000. Soforthilfeprogramm des Landes Baden-Württemberg zur Bewältigung der Orkanshäden. Der Waldwirt: 3.
- Lässig, R., 2000. Die natürliche Dynamik nach Sturmwürfen nutzen. AFZ/Der Wald: 3.
- Mahler, G., 2000. Bewältigung von Orkanshäden: Lebendlagerung muss ein Teil der Strategie werden! AFZ/Der Wald 9.
- Schröter, H. und Th. Becker, 2000. Hinweise zur Borkenkäferprophylaxe im Jahr 2000 in den Hauptschadengebieten nach Lothar. AFZ/Der Wald 5.
- Nörr, R., 2000. Stabilität beginnt bei der Wurzel. AFZ/Der Wald 8.

Autorii. Dr. rer. nat. Aurel Teușan, Forst-Chemie, D-7822 Ettenheim.

Ing. silvic Ștefan M. Teușan, Forest and Resources Management International, D-76137 Karlsruhe.